

Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Ds 2021:18)

Ds 2021:18

Sammanfattning

Universitets- och högskolerådet (UHR) tillstyrker i stort förslaget att ett nytt parallellt offentligt studiestöd, omställningsstudiestöd, ska införas, men lämnar synpunkter på de delar som berör UHR:s verksamhet.

5.1 Utbildningar i Sverige som ger rätt till studiestöd enligt studiestödslagen

UHR noterar att utredningen föreslår att studier utomlands inte bör ge rätt till omställningsstudiestöd. Som skäl anförs dels att utlandsstudier ”inte med samma tydlighet har en koppling till den svenska arbetsmarknaden som studier i Sverige”, dels att ”riskerna för missbruk av systemet är högre vid studier utomlands”. Som ytterligare skäl hänvisar utredningen till en rapport från CSN där det framgår att det främsta målet bland utlandsstuderande är en yrkeskarriär utomlands. Enligt denna rapport anger endast 18 procent detta som den viktigaste orsaken för sina utlandsstudier, det vill säga 82 procent angav andra skäl för valet att studera utomlands.

I skrivelsen anges att syftet med omställningsstudiestödet är ”att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov”. Studier utomlands är just en sådan aktivitet som främjar ställningen på svensk arbetsmarknad och UHR menar därför att det vore mycket olyckligt att undanta utlandsstudier från rätten till omställningsstudiestöd.

UHR inser att det finns risker med bidragsfusk vid utlandsstudier. Denna risk torde dock vara mindre vid utbytesstudier, som sker i organiserad form genom det svenska lärosäte där studenten bedriver sin utbildning och ofta inom ramen för något av de utbytesprogram som UHR administrerar och kvalitetssäkrar. Om regeringen bedömer att det inte är möjligt att all form av utlandsstudier ska ge rätt till omställningsstudiestöd anser UHR att åtminstone utbytesstudier bör ge denna rätt.

5.5 Utbildningen ska stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov

UHR tillstyrker att undantag görs när det gäller vilka utbildningar som ska ge rätt till omställningsstudiestöd, bland annat utbildningar som inte har en direkt motsvarighet i Sverige, eller om en utländsk utbildning behöver kompletteras för att kunna anses motsvara en utbildning i Sverige.

UHR vill dock framhålla vikten av att individens kunnande först valideras så att studietiden eventuellt förkortas och resursanvändningen därmed effektiviseras.

9.7. Omställningsstudiestödets konsekvenser för tillträde

UHR instämmer helt med utredningen om att det inte skulle vara lämpligt med andra tillträdesregler till högskoleutbildning för sökande med omställningsstöd. UHR vill understryka att ett system med särskilda tillträdesregler för sökande med omställningsstöd skulle riskera att medföra negativa konsekvenser för såväl sökande som för UHR. Myndigheten har svårt att se hur ett sådant tillträdessystem skulle kunna utformas.

9.8 Validering kan gynna omställningsprocessen för individ och samhälle

UHR instämmer att validering kan gynna omställningsprocessen för individ och samhälle.

UHR delar uppfattningen att personen själv, och även den aktuella omställningsorganisationen, bör ta ansvar för att planera och möjliggöra för validering som kan effektivisera processen och maximera nyttan av tiden i utbildning. UHR vill dock framhålla vikten av att lättillgänglig information om och strukturer för validering utvecklas och etableras.

13.3 Förslagets konsekvenser för individer

UHR ställer sig positiv till även visstidsanställda omfattas av utredningens förslag vilket innebär att gruppens möjligheter till kompetensutveckling ökar. Myndigheten delar bedömningen att visstidsanställdas framtida möjlighet till anställningstrygghet därmed ökar vilket särskilt kan gynna förhållandevis unga, utrikes födda och kvinnor som är överrepresenterade bland denna grupp.

UHR noterar också att utredningens bedömning att den förhållandevis komplicerade processen för att ansöka om omställningsstudiestöd eventuellt kan få personer som vill studera att ändå avstå. UHR vill framhålla vikten av information och stödstrukturer utvecklas så att även grupper med svagare

arbetsmarknadsanknytning, men berättigade till omställningsstudiestöd, kan ta del av möjligheten till kompetensutveckling.

13.10 Konsekvenser för övriga myndigheter

Förslaget innebär vissa konsekvenser för UHR.

Antalet äldre sökande förväntas öka till följd av förslaget. UHR gör därför bedömningen att det kan innebära en viss ökad manuell hantering av äldre betygshandlingar och meriter i den samordnade antagningen till högskoleutbildning. Förslaget kan även innebära en viss ökning av antalet frågor till UHR om behörighet, meritvärdering och urval avseende äldre betygshandlingar och meriter.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Eino Örnfeldt efter föredragning av HR-chef Monica Welmer i närvaro av tillförordnad chef för administrativa avdelningen Antonella Vukoje.

Eino Örnfeldt, generaldirektör

Monica Welmer, föredragande